

Årsrapport 2017 og 2018

NORSK MUSIKKRÅDS OG MUSIKKENS
STUDIEFORBUNDS ARBEID MED MUSIKKLOKALER

ROM FOR SPILLEGLEDE

Rom for spilleglede er Norsk musikkråd og Musikkens studieforbunds felles prosjekt for flere og bedre lokaler til øving og framføring av alle typer musikk.

Brukslokaler til musikkformål har i mange år vært det største og viktigste musikkfaglige innsatsområdet for Norsk musikkråd, både nasjonalt, regionalt og lokalt. Våre medlemmer og alle andre musikkutøvere er storbrukere av musikklokaler. Det er viktig både for rekruttering, kvalitet og bredde at det finnes tilstrekkelig og egnete lokaler for all slags musikk. Gode og tilpassede lokaler gir bedre musikkaktiviteter i form av bl a mer effektive øvelser, større trivsel, bedre konserter, og ivaretar også helse, miljø og sikkerhet for både utøvere, instruktører og publikum.

Området berører alle sjangre, barn, unge og voksne, amatører og profesjonelle, utøvere og publikum, og omfatter lokaler til både øving og konserter. Arbeidet er godt forankret i våre 35 medlemsorganisasjoner. I prosjektet har vi dessuten et nært og godt samarbeid med mange av landets beste musikkakustikere.

Arbeidet med musikklokaler tar utgangspunkt i at forskjellig type musikk har ulike behov til lokalets størrelse, utforming og lydforhold (romakustiske egenskaper).

www.musikklokaler.no

Den viktigste arenaen for synliggjøring av initiativ og aktiviteter i Rom for spilleglede er www.musikklokaler.no – Norsk musikkråd og Musikkens studieforbunds kunnskapsnettsted for initiering, etablering, utbedring og drift av musikklokaler. Her ligger det mye relevant og faglig stoff, både eget og andres, for forskjellige målgrupper.

Norsk musikkråds og Musikkens studieforbunds utvalg for musikklokaler

Norsk musikkråd og Musikkens studieforbunds utvalg for musikklokaler har som oppgave å jobbe både politisk og faglig med musikklokaler. Utvalget skal arbeide for at hele musikklivet har gode, tilpassede lokaler til øving og konserter. Utvalget skal også bidra til kvalitetssikring av offentlige investeringer i musikklokaler, spesielt på regionalt og lokalt nivå. Utvalget skal samarbeide med fylkesmusikkrådene og medlemsorganisasjonene for å bidra til økt bevissthet og kompetanseheving når det gjelder musikklokaler.

Utvalget hadde følgende sammensetning i perioden:

- Jon G. Olsen, Musikkens studieforbund (utvalgets leder)
- Unni Færøvik, Norsk musikkråd
- Karl Ole Midtbø, Norges Musikkorps Forbund
- Hege Knarvik Sande/Monica Faye, Norsk kulturforum
- Bård Hestnes, Norsk kulturskoleråd
- Ketil Havgar, Musikkutstysordningen
- Hans Ole Rian, Creo
- Jan Ola Amundsen, NASOL
- Aleksander Haugen, Norsk jazzforum
- Mariann Skjerdal, Norske Konsertarrangører
- Tore Kloster, Ung i Kor/Koralliansen
- Jonas Høgseth, BandOrg/AKKS (2017 og delvis 2018)
- Iver Waage
- Trond Eklund Johansen, Innlandet musikkråd
- Erlend Rasmussen, Norsk musikkråd (utvalgets sekretær)

For å sikre relevant sjangerkunnskap og god sjangerkontakt er utvalget satt sammen slik at kompetanse innen både akustisk lydsvak musikk, akustisk lydsterk musikk og forsterket musikk er representert. Kunnskap om skole- og kulturskolelokaler ivaretas bl a av en representant for Norsk kulturskoleråd. Utvalget har fire til seks møter pr år.

Skolen som lokalt kulturhus

Spesialiserte kulturhus finnes ikke over alt, men alle kommuner har skoler. Og siden skolenes klasserom, samlingsaler, aulaer og gymsaler i stor grad brukes til både opplæring, øving og framføring av musikk, så er skolen som lokalt kulturhus et viktig innsatsområde for Rom for spilleglede.

I 2013 vedtok bystyret i Oslo enstemmig at "skoleanlegget skal også fungere som et lokalt kulturhus". I august 2015 vedtok byrådet standard kravspesifikasjoner for nye skolebygg. Kravspesifikasjonene sier at egenskapene i lokaler som brukes til musikkaktiviteter skal dokumenteres i henhold til NS 8178 Akustiske kriterier for rom og lokaler til musikkutøvelse. Romplaner omtales også, herunder at lager skal plasseres i tilknytning til allrom og musikkrom. Oslo musikkråd var en viktig premissgiver i disse prosessene og vedtakene, etter omfattende kartlegging og langvarig systematisk påvirkningsarbeid.

Arbeidet til Oslo musikkråd og Oslo kommunes bestemmelser følges særskilt opp av utvalg for musikklokaler, med tanke på skoler i resten av landet.

Rom for spillelede og fylkene

Regionleddene er viktige i arbeidet med musikklokaler, og kompetansen er stedvis svært høy. Elleve regionledd har på eget initiativ skaffet seg akustikkmåleutstyr av profesjonell kvalitet. Disse er Østfold, Akershus, Oslo, Hedmark/Oppland, Buskerud, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Møre og Romsdal, Trøndelag og Troms. I tillegg til at de fleste utstyrspakkene er helt eller delvis fylkeskommunalt finansiert, har flere fylkeskommuner gitt støtte til gjennomføring av særskilte akustikkprosjekter i sine fylker.

Alle akustikkmålerne i fylkene gjennomgår en organisert introduksjonsopplæring som bl a omfatter oppkobling og bruk av utstyr, gjennomføring av målinger og rapportskrivning. Det er også etablert et internt supportsystem for akustikkmålerne. Vi har kontaktpunkter for å løse problemer av både faglig og teknisk karakter som måtte oppstå i en målesituasjon. For å sikre tilsvarende kvalitet i alle målefylker har vi også etablert rutiner for nasjonal kvalitetssikring og godkjenning av målerapporter.

I mars 2018 ble alle fylkesmusikkrådene invitert til en todagers samling om musikklokaler.

I tillegg til å oppdatere deltakerne om utviklinga i arbeidet, var det et mål å gi påfyll av argumenter og strategisk kunnskap.

For å sikre videre kompetanseheving og harmonisering av akustikkmålingene i fylkene inviteres akustikkmålerne jevnlig til todagers nasjonale fagsamlinger. Det ble avviklet ei slik samling på Lillestrøm 11. og 12. mars 2019.

Fylkene tilbyr akustikkmålinger til kommunene, fylkeskommunene og andre eiere av lokaler som benyttes til musikkaktiviteter. Pr i dag er romakustikken målt i over 700 lokaler. Målingene viser at kun 15 - 20 % av lokalene som faktisk brukes til musikk er egnet til musikkaktivitetene som utøves der.

Alle målingene er samlet i en stor, felles og unik database (database.musikklokaler.no/musikk).

Som et ledd i viktig synliggjøring gjøres målinger og tilhørende rapporter tilgjengelig på www.musikklokaler.no – «Her har vi målt».

NS 8178 Akustiske kriterier for rom og lokaler til musikkutøvelse

NS 8178 ble lansert 9. april 2014, som verdens første nasjonale standard for akustikk i musikklokaler. Arbeidet ble initiert av Norsk musikkråd og Musikkens studieforbund. Begge var også representert i den bredt sammensatte arbeidsgruppa som utviklet NS 8178. Standarden spesifiserer bl a romutforming og lydegenskaper for både små og store undervisnings-, øve- og framføringslokaler for lydsvak akustisk musikk, lydsterk akustisk musikk og forsterket musikk.

NS 8178 er et nyttig verktøy for planleggere, arkitekter, ingeniører, akustikere og andre i arbeidet med å sikre musikklivet bedre og mer egnede lokaler til både øving og framføring. Vi ser at stadig flere kommuner nå har tatt i bruk NS 8178 og vektlegger standardens anvisninger.

Synliggjøring og implementering av standarden har fremdeles stor oppmerksomhet i Rom for spillelede.

Lokaler til musikkformål - Norsk musikkråds normer og anbefalinger

Første utgave av Norsk musikkråds normer ble lansert i 1997. De omhandlet kun konsertlokaler for akustisk musikk. Fra 1998 skulle Norsk musikkråds normer og anbefalinger legges til grunn ved tildeling av Kulturdepartementets statstilskudd til kulturbygg, og planer og akustisk redegjørelse skulle sendes Norsk musikkråd for uttalelse. Normene ble siden utvidet til å omhandle både øve- og konsertlokaler for lydsvak akustisk musikk, lydsterk akustisk musikk og forsterket musikk. Norsk musikkråds normer og anbefalinger ble brukt som grunnlag for arbeidet med NS 8178.

Etter at NS 8178 ble lansert ble normene betydelig omarbeidet. Den nye versjonen forklarer, kommenterer og utdyper forhold i NS 8178. Dessuten omtales lager og oppbevaring, tilgang og tilgjengelighet, lys, ventilasjon, lydisolering og annet som ikke omfattes av NS 8178.

Normene revideres hvert år. Gjeldende versjon kan alltid lastes gratis ned fra www.musikklokaler.no

Norsk musikkråds normer og anbefalinger er rettet mot kommunepolitikere og planleggere, byggherrer, entreprenører, arkitekter, akustikere og andre som jobber med utvikling og planlegging av lokaler til musikklivet.

Internasjonal standard (ISO)

Etter forslag fra Standard Norge vedtok ISO (International Organization for Standardization) i 2018 at det skal utarbeides en internasjonal akustikkstandard for øverom. Jon G. Olsen, leder for utvalg for musikklokaler og daglig leder i Akershus musikkråd, ble utpekt som prosjektleder for fagkomiteen bestående av akustikere fra bl a Australia, Russland, New Zealand og Nederland. Standard Norges forslag var basert på den norske standarden NS 8178. Den nye ISO-standard vil foreligge i 2022.

Arbeidet ble igangsatt med et arbeidsmøte i fagkomiteen i Japan i november 2018.

Kartlegging av musikklokaler

«Kommuneveileder musikklokaler – registrering, vurdering og utbedring» er en seks trinns veileder med delveiledere som beskriver konkret hvordan man kan jobbe lokalt med de forskjellige fasene i prosessen. Veilederen ble revidert i 2017.

Framgangsmåten består av følgende faser:

- 1 Registrering av lokaler som brukes til musikk i kommunen
- 2 Måling av romakustikk
- 3 Vurdering av hvilke lokaler som bør brukes til hvilke formål
- 4 Vurdering av utbedring av de akustiske forholdene
- 5 Prioritering av tiltak, lage helhetlig plan for kommunen
- 6 Framskaffe økonomi og gjennomføre tiltak

Det lokale musikkrådet tar initiativ til og sørger for at prosessen drives fram. Arbeidet og prioriteringene gjøres best i samarbeid med kommunen og i henhold til NMRs Normer og anbefalinger og NS 8178. Det er en fordel at samarbeidet blir så godt som mulig og at det etableres så tidlig som mulig i prosessen. Punkt 3 og 4 fordrer samarbeid med profesjonell akustiker.

I 2017 utviklet Akershus musikkråd en noe enklere modell for kartlegging av musikklokaler i kommunene. Det ble gjennomført en pilotkartlegging i Eidsvoll kommune. Denne viste at kartleggingsmodellen var hensiktsmessig.

På grunnlag av pilotprosjektet fikk Akershus musikkråd i oppdrag fra Kulturalliansen/Norsk musikkråd å videreutvikle metoden med tanke på nasjonal kartlegging av kulturarenaer som brukes av det frivillige kulturlivet i kommunene.

Prosjektet ble presentert på Kulturalliansens årskonferanse 18. april 2018. Verktøyet åpner for kartlegging av musikklokaler, teaterlokaler, dansearenaer og annet. Lokale kartlegginger kan gjennomføres av kommunene, av det lokale kulturlivet, eller i et samarbeid mellom disse.

Registreringsmodellen er tilgjengelig på nett, se <http://www.kulturalliansen.no/lokaler>

Kartleggingsbasen kommuniserer med databasen for de langt mer avanserte akustikkmålingene.

Sjekkliste for øverom

I løpet av perioden har vi utviklet kortfattede sjekkliste for øverom for hhv kor, korps og band. Sjekklistene angir hva man skal se etter for å vurdere om et øverom er egnet eller uegnet til de aktuelle aktivitetene. Sjekklistene kan lastes ned gratis fra www.musikklokaler.no

Innspill

I løpet av perioden er både Byggteknisk forskrift (TEK17) og NS 8175 Lydforhold i bygninger revidert. Norsk musikkråd og Musikkens studieforbund ga innspill til begge.

Presentasjoner og foredrag

I forkant av Norsk musikkråds og Musikkens studieforbunds felles landsmøtehelg i Molde i mai 2017 arrangerte vi en todelt fagkonferanse. Del to hadde tittelen «Akustikkvandring i Moldes nye kulturskole». Her ble det innledningsvis orientert om vårt felles akustikkprosjekt. Deretter ble det bl a fokusert på prosess, produkt og foreløpige erfaringer med den nye kulturskolen, inkludert involvering av lokale brukere og akustikkkompetansen i Møre og Romsdal musikkråd. Avslutningsvis var det vandring gjennom saler og øverom for bl a å «kjenne» på akustikk for lydsvak, lydsterk og forsterka musikk og andre sider ved lokalenes egnethet.

I regi av organisasjoner, lokale og regionale musikkråd og andre holder sentrale personer i Rom for spillelede jevnlig foredrag om Rom for spillelede og musikklokaler, NS 8178, NMRs normer, kartleggingsredskaper og andre støtteressurser. Et høydepunkt i så måte var når Jon G. Olsen ble invitert til verdenskongressen for akustikere i Boston i juli 2017 for å presentere det norske arbeidet. Foredraget "The acoustics of rooms for music rehearsal and performance - The Norwegian approach" fikk gode tilbakemeldinger fra tilhørerne.

Viktigste ressurser i rom for spillelede

- 30 års erfaring, hele veien i nært samarbeid med landets fremste fagakustikere og akustikkmiljøer
- Nasjonalt utvalg for musikklokaler
- Prosjekter: kartlegginger av musikk/kulturlokaler, politisk strategisk arbeid, pedagogisk utviklingsarbeid og studieplaner
- Kurs og konferanser
- Utgitt diverse bøker, hefter og rapporter
- Norsk musikkråds normer og anbefalinger, Kommuneveileder musikklokaler, sjekklister for øverom mm
- www.musikklokaler.no - vårt eget kunnskapsnettsted for initiering, etablering, utbedring og drift av musikklokaler
- 11 fylkesmusikkråd har profesjonelt akustikkmåleutstyr og målekompetanse
- Mer enn 700 akustikkmålinger
- Mer enn 700 målerapporter
- NS8178:2014 Akustiske kriterier for rom og lokaler til musikkutøvelse – lansert 9. april 2014

MILEPÆLER I ARBEIDET

- 1988 Akustikk i musikklokaler tema på fylkeskonferanse i Akershus, i samarbeid med ledende musikkakustikere og forskningsmiljøer
- 1989 Første av mange utgivelser: «Bedre akustikk – gode råd om forbedring av akustikk i lokaler til musikkformål»
- 1989 Undersøkelse om lokaler til musikkformål i Akershus, spørreundersøkelse til alle lag
- 1989 Fagakustiske målinger i Akershus –utført av Svein Strøm, 4 måleturneer, med 13 musikklokaler målt
- 1990 Etablerte Norsk musikkråds anleggsutvalg (utvalg for musikklokaler)
- 1991 Utviklet klassifiseringssystem for musikk og lokaler
- 1991 Utgivelse av boka «Musikk og akustikk»
- 1991 Fagkonferanse: «Musikk og akustikk»
- 1991 Utgivelse: «BEDRE AKUSTIKK II – Sang og musikk ute», om akustiske forhold ved utescener og paviljonger
- 1993 Publisering av analyse- og rapportverktøyet «GOD AKUSTIKK»
- 1995 Konferanse i Bergen med fokus på akustikk i musikklokaler
- 1995 Publisering av rapporten «God akustikk i Ås», rapport fra et testprosjekt i Ås kommune
- 1997 Utgivelse av NMRs småskrift nr 10: Skolen som lokalt kulturhus - i samarbeid med Oslo musikkråd og Norsk musikkråds anleggsutvalg
- 1997 «Norsk musikkråds krav og anbefalinger for akustikk i musikklokaler» – første versjon
- 1998 NMRs krav og anbefalinger skulle legges til grunn ved Kulturdepartementets statstilskudd til kulturbygg
- 1999 Akustisk gjennomgang av musikklokalene i Rælingen kommune
- 2000 Ansatte anleggskonsulent i Norsk musikkråd
- 2002 Ferdigstilling og publisering av første versjon av «Norsk musikkråds normer og anbefalinger for akustikk i musikklokaler»
- 2007 Utgivelse av rapporten «Rommet er stor og lyst og har sånn fin brusautomat utenfor», fokus på øvelokaler for rytmisk musikk
- 2007 Etablerte prosjektet Rom for lyd
- 2008 www.musikklokaler.no etablert
- 2008 Etablerte prosjektet «Plug in - turn on»
- 2009 Study of Sound: «Akustikk i øvings- og konsertlokaler», studentoppgave i prosjektet Rom for lyd

- 2009 Publisering av «Akustiske forhold i lokalene – Veiledning for lokale musikkråds arbeid med registrering, vurdering og utbedring av lokaler til musikk»
- 2009 Første fagakustiske måling, i Kråkstad samfunnshus i Ski
- 2009 Foredrag ved Fagakustisk samling, Norsk akustisk selskap
- 2010 «Norsk musikkråds normer og anbefalinger» - ny versjon
- 2011 Utviklet studieplaner og opplæringsmoduler om «Akustikk i musikklokaler», og studieplaner og opplæringsmaterieil for «Akustikkmåling – innføringsnivå», «Akustikkmåling – viderekomment nivå» og «Akustikk i praksis, tolking av måleresultater og veiledning av brukere»
- 2011 Musikkutstyrsordningen legger «Norsk musikkråds normer og anbefalinger» til grunn for tildeling av midler til akustiske utbedringer
- 2011 «Gode lokaler til musikklivet» ble musikklivets hovedinnspill i kommunevalgkampen – alle lokale musikkråd ble anmodet om å prøve å få med to setninger om dette i alle partiprogram
- 2011 Møte med Standard Norge, vedtak i sektorstyret om å starte arbeid med NS8178 - basert på «Norsk musikkråds normer og anbefalinger»
- 2013 Et sted å øve, et sted å framføre – innspill til partiprogramarbeidet ifm valget
- 2013 Høringsmøter om NS 8178 over hele landet
- 2014 Lansering av NS 8178
- 2015 Pilotkurs: Musikklokaler og akustikk
- 2015 Nasjonal konferanse om lokaler til musikkformål, Hamar
- 2015 Gode og tilpassede lokaler til øving og konserter tema i innspill til partiprogrammene i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget
- 2015 NS 8178 og hensyn til skolen som lokalt kulturhus inn i kravspesifikasjoner til nye skolebygg i Oslo
- 2016 Norsk musikkråds normer og anbefalinger omarbeidet i hht NS 8178
- 2016 Musikkens studieforbund utviklet studieplaner: Grunnkurs i musikklokaler og akustikk, Kurs i akustikkmåling i praksis
- 2017 Gjennomførte kartlegging av musikklokaler i Eidsvoll kommune, som en pilot for nasjonale kartlegging av kulturlokaler i regi av Kulturalliansen
- 2017 Jon G. Olsen ble invitert til verdenskongressen for akustikere i Boston i juli 2017 for å presentere det norske arbeidet
- 2018 Utviklet et redskap for nasjonal kartlegging av kulturarenaer i kommunene, på vegne av Kulturalliansen
- 2018 Arbeid med ISO-standard igangsatt på grunnlag av NS 8178, Jon G. Olsen valgt som prosjektleder for den globale arbeidsgruppa

Norsk musikkråds og Musikkens studieforbunds utvalg for musikklokaler:

Jon G. Olsen // jon.olsen@musikk.no // tlf 63 81 53 65

Norsk musikkråd:

Erlend Rasmussen // erlend.rasmussen@musikk.no // tlf 22 00 56 00